

Людмила
Злочевська

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Перехід суспільства до ринкових відносин потребує кардинальних змін у професійному вихованні учнівської молоді ПТНЗ, де важливою умовою процесу надбань фахових навичок й умінь є оволодіння системою економічних знань. Сучасні соціально-ринкові умови вимагають від кожної особистості всебічного розвитку, морального, естетичного, розумового і фізичного, які є складовими економічної культури. Виховна робота як домінанта навчально-виробничого процесу в ПТЗО є невід'ємною частиною психолого-педагогічного супроводу, спрямованого на задоволення потреб суспільства у фахівцях, робочих спеціальностей, що не тільки володіють професійною майстерністю, а й стають конкурентоспроможними на сучасному ринку праці, постійно змінного під впливом чинників, як внутрішніх, так і зовнішніх. Психолого-педагогічний супровід у закладах ПТО – це система професійної діяльності усього педагогічного колективу і конкретного навчального осередку зокрема, що спрямована на створення умов для повноцінного розвитку, саморозвитку учнівської молоді, успішного набуття ними знань, умінь і навичок майбутньої професії. Метою психолого-педагогічного супроводу виступає повноцінна реалізація професійно-психологічного потенціалу особистості сучасних соціально-економічних умовах та задоволення потреб суб'єкта діяльності.

Інноваційні технології, що сприяють підвищенню ефективності роботи професійного закладу освіти, залежать від рівня економічної культури як самого керівника, так і всього педагогічного колективу, і забезпечують раціональне управління навчальним закладом ПТНЗ та створюють простір для економічного виховання майбутніх фахівців.

Сучасний ринок праці потребує від молодих спеціалістів не тільки економічних знань, але й розвитку економічної культури в цілому та відкриває шлях саме до використання їх у процесі життєдіяльності, де економічна культура розглядається як структурна якість особистості в навчально-

виховному процесі її розвитку і синтезує в собі як глибокі та міцні знання законів й закономірностей економічного розвитку, так і готовність індивіда керуватися в повсякденному житті відповідними принципами: брати активну участь в ринкових перетвореннях у процесі професійної діяльності, займати активну позицію у справах ринкової економіки, визначати соціально-економічні цінності й пріоритети; ухвалювати рішення й діяти в умовах невизначеності; бачити соціальні орієнтири в постійно змінному світі.

Система виховання особистості майбутнього робітника є пріоритетним напрямком психолого-педагогічного супроводу в системі ПТНЗ і поєднує в собі різні форми взаємодії, де сам процес виховання молоді пов'язаний з розвитком економічної культури підрастаючого покоління, яка формується в умовах швидкоплинних соціальних змін суспільства і ринкової економіки. У процесі формування економічного мислення, а разом з тим й економічної культури, особливо важливим є об'єктивне засвоєння суті економічних відносин в суспільстві, які складаються на основі певної форми власності на засоби виробництва і пов'язані не тільки з осучасненням виробничих сил і їхнім розвитком, але й виконують ідеологічну функцію: впливають на свідомість, відчуття та поведінку людини.

Треба зазначити, що в науково-педагогічній літературі склалося дещо спрощене уявлення про економічне виховання: по-перше, відсутній аналіз економічного виховання, економічної культури особистості; по-друге, немає чіткого уявлення про місце і роль економічного виховання в комплексі основних напрямів виховання учнівської молоді; по-третє, нерідко зміст економічного виховання зводиться лише до пропаганди і засвоєння елементів економічних знань.

У нинішніх умовах ми вважаємо, що економічне виховання передбачає ознайомлення учнів з економікою, і як з історично певною сукупністю соціокультурних відносин, які складають базис суспільства, так і конкретно з економікою як єдиним комплексом, який охоплює всі ланки суспільного життя і стає підґрунтям формування професійної кар'єри майбутніх фахівців робітничих професій.

Перехід до ринкової економіки, постійне зростання вимог щодо професіоналізму та мобільності різних галузей виробництва, динамізм сучасних виробничих технологій, виникнення підприємств різних форм власності та інтеграція у світову економічну співдружність створюють

необхідність впровадження нової парадигми професійної освіти, спрямованої на виховання майбутніх молодих спеціалістів ПТНЗ як нової генерації з належним рівнем економічної культури, соціально, економічно і педагогічно доцільної.

Психологічний супровід – це тривалий процес, який здійснюється на всіх етапах професійного становлення, розвитку та самоорганізації особистості майбутнього фахівця робітничих професій, в ході якого виникають відносини співтворчості, співробітництва, довіри один до одного, емоційної відкритості тощо. Важливим напрямом діяльності психологічного супроводу у закладах професійної освіти є допомога учнівській молоді, яка набуває професійний досвід і майстерність за обраною спеціальністю, у проектуванні її життєвої самореалізації через проектування особистісного майбутнього та професійного зростання, де економічне виховання як вагома частина складного процесу певної переорієнтації суспільної свідомості викликана новими соціокультурними змінами, розвитком економіки, переходом до інтенсивного виробництва, поширенням різних форм власності та ринкової інфраструктури.

Життєдіяльність людини XXI століття визначається як процес динамічних швидкісних змін, який постійно ускладнюється: на нього впливають не тільки зовнішні реалії соціального та індивідуального існування, а й внутрішні перебудови самосвідомості, моральні та емоційні стани, духовні перетворення. Формування економічної свідомості проходить через розвиток економічного мислення, яке проявляється на двох взаємопов'язаних рівнях: теоретичному та емпіричному, де теоретичне економічне мислення – це відображення у свідомості людей суспільних відносин у формі економічних теорій, розумінь, ідей, категорій, а емпіричне економічне мислення – це накопичення й засвоєння економічних знань, економічної інформації та застосування її у вирішенні конкретних професійних завданнях. Існує багато визначень економічного мислення, де одні вчені розглядають його як процес опосередкованого й узагальненого відображення у свідомості людей стану економічного життя у вигляді понять визначеної системи й логічного зв'язку; усвідомлення закономірностей розвитку суспільства; засвоєння емпіричних досвіду й знань та їх застосування у свідомій практичній діяльності. Інші науковці вважають, що економічне мислення – це відображення у свідомості людей різних явищ, процесів, закономірностей економічного життя. Оскільки

економіка розвивається на певній, конкретній формі власності на засоби виробництва, то й відображення свідомості особистості завжди має конкретний зміст.

Зміни в українському суспільстві торкнулися глибинних пластів суспільної психології, актуалізували проблему життєвих цінностей в процесі зростання ролі людини як творця соціального світу, де на всіх напрямках діяльності людства домінують інтеграційні процеси, і саме їм за формою і по суті має відповідати новий тип мислення, інакше майбутнє невблаганно відторгне людей, етноси і держави через їх дисгармонійність і суперечність із домінуючою тенденцією до глобальної інтегрованості. Людина майбутнього, розуміючи і реалізуючи інтеграційні тенденції, має стати сама інтеграційним мисленням. Технологічно це означає, що від вузько диференційованої позиції конкретного фахівця необхідно переходити на позиції універсалізації, роботи за суміжними і навіть за протилежними спеціальностями, не втрачаючи при цьому високого професіоналізму. Таку вимогу можна виконати тільки на основі розширення свідомості, додання їй міждисциплінарного бачення.

Для успішного вирішення проблеми підготовки молоді до нових форм господарювання, де одним із важливих завдань навчально-виховного процесу є прищеплення майбутнім фахівцям робітничих професій любові до праці, стає необхідним формування певної системи економічної освіти і виховання, яка включає такі аспекти, як: економічне виховання в процесі загального навчання; економічне виховання в процесі надбання професійних знань і умінь; економічне виховання під час позакласної роботи з учнівською молоддю; економічне виховання в сім'ї.